

Vaye'hi – Menaché & Efraïm : nostalgie & innovation

Source : Likouté Si'hot volume 15, deuxième Si'ha sur Vaye'hi

<p>Yossef se rend chez son père Ya'akov, avec ses enfants, afin qu'il les bénisse</p>	<h2>1</h2>
<p>ויחי מת, יג: ויקח יוסף את שניהם - את אפרים בימינו משמאל ישראל, ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל, ויגש אליו. וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר, ואת שמאלו על ראש מנשה - שכל את ידיו כי מנשה הבכור... וירא [זאת] יוסף... וירע בעיניו ויתמך יד אביו להסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה. ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי, כי זה הבכור, שים ימינך על ראשו. וימאן אביו, ויאמר: ידעתי בני ידעתי גם הוא... יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו... וישם את אפרים לפני מנשה.</p> <p>Vaye'hi 48, 13 : Yossef les prit tous deux, Efraïm de la main droite, à gauche d'Israël (Ya'akov) et Menaché de la main gauche, à droite d'Israël ; et il les fit avancer vers lui. Israël étendit la main droite, la plaça sur la tête d'Efraïm, qui était le plus jeune et mit sa main gauche sur la tête de Menaché ; il croisa ses mains, car Menaché fut l'aîné... Cela déplut [à son fils Yossef] ; ce dernier souleva la main de son père pour la faire passer de la tête d'Efraïm sur la tête de Menaché. Il dit à son père : « Pas ainsi, mon père ! Puisque celui-ci (Menaché) est l'aîné, mets ta main droite sur sa tête ». Son père s'y refusa et dit : « Je le sais, mon fils, je le sais... lui aussi ...sera grand : mais son jeune frère (Efraïm) sera plus grand que lui... ». Il plaça ainsi Efraïm avant Menaché.</p>	<p>Ya'akov bénit Efraïm, le cadet, avant Menaché l'aîné. (Et ce, malgré la remarque de son Yossef qu'Efraïm n'est pas l'aîné).</p>
<p>Si Efraïm est plus « grand » que Menaché, pourquoi n'est-il pas l'aîné ?</p>	<h2>2</h2>
<p>לקוטי שיחות: כמוכן שיש למנשה מעלה על-פני אפרים, שבנכותה הוא בכור יוסף. אך בקשר לברכת יעקב חשוב יותר הענין שבו נעלה אפרים על מנשה, ולפיכך "וישם את אפרים לפני מנשה".</p> <p>Likouté Si'hot : Il est clair que Menaché possède une qualité qu'Efraïm n'avait pas, du fait de laquelle c'est bien lui l'aîné de Yossef. Toutefois, en référence aux <u>bénédictions de Ya'akov</u>, c'était le domaine en lequel Ephraïm surpassait Menaché qui devait être pris en compte. De ce fait, Ya'akov « plaça Efraïm avant Menaché ».</p> <p>IL EST ÉVIDENT QUE YA'AKOV ET YOSSEF NE DISCUTENT PAS SUR LES FAITS...</p> <p>לקוטי שיחות: הן סברתו של יוסף שמנשה חשוב מאפרים, והן שיטת יעקב שאפרים חשוב יותר, הם אמת: מנקדת מבטו ועבודתו של יוסף - מנשה חשוב יותר, ומנקדת מבטו ועבודתו של יעקב - אפרים נעלה יותר.</p> <p>Likouté Si'hot : Les approches de Yossef et de Ya'akov sont toutes deux vraies : du point de vue [du travail] de <u>Yossef</u>, Menaché est plus <i>important</i> ; du point de vue [du travail] de <u>Ya'akov</u>, Efraïm est plus <i>élevé</i>.</p>	<p>Ya'akov et Yossef ne remettent en doute l'ainesse de Menaché... Ils débattent sur la priorité à suivre entre Efraïm et Menaché.</p>
<p>Développement : Analysons l'origine et le sens des prénoms Efraïm et Menaché</p>	<h2>3</h2>
<p>מקץ מא, נא: ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלהים את כל עמלי ואת כל בית אבי. ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ עניי.</p> <p>Mikets 41, 51 : Yossef appela l'aîné Menaché, « Car D.ieu m'a fait oublier toutes mes tribulations et toute la maison de mon père ». Il appela le second Efraïm : « Car D.ieu m'a fait fructifier dans le pays de ma misère ».</p> <p>DEUX PRÉNOMS EXPRIMANT LES SENTIMENTS PARADOXAUX DE YOSSEF, EN ÉGYPTÉ</p> <p>לקוטי שיחות: השם "מנשה" מזכיר ליוסף שהוא נמצא במקום ש"מזיזה" שמשיכחהו את "בית אבי", ומבטא את תשוקתו של יוסף שלא לשכח, אלא להתקשר ל"בית אבי". לעמת זאת "אפרים" - מהנה שבח והודיה על היתרון וההתעלות ("הפרני") שנגרמו ליוסף במצרים.</p> <p>Likouté Si'hot : Le prénom Menaché rappelle à Yossef qu'il se trouve dans un lieu « turbulent », faisant oublier la maison de son père. Cela exprime son désir de ne pas oublier, de rester attaché à la maison de son père. Le prénom Efraïm, en revanche, exprime la reconnaissance et l'éloge pour l'élévation que Yossef connut en Egypte.</p>	<p>Menaché : la nostalgie de Yossef, afin de ne pas oublier la maison de son père. Efraïm : l'éloge de Yossef pour l'innovation qu'il connut en Egypte.</p>
<p>Cela correspond aux deux méthodes par lesquelles le peuple juif subsiste en exil</p>	<h2>4</h2>
<p>לקוטי שיחות: דרך אחת היא: הזהרות מהשפעת הסביבה על ידי שמירה על הקשר עם "בית אבי". היהודי מזכיר לעצמו תמיד שהוא נמצא במצב המשכיחהו את "בית אבי", ועל ידי כך הוא איננו שוכח זאת. דרך אחרת היא: הוא נמצא ופועל בתוך חשך הגלות - עד למצב שהזכרון של "בית אבי" אינו קים אצלו כל-כך - ונשם, בתוך הגלות, הוא יגע ועובד להאיר את חשך הגלות באור הקדשה, ועל ידי כך נגרמת התעלות גם לאדם העובד.</p> <p>Likouté Si'hot : Première méthode : se préserver de l'influence de l'entourage, en maintenant le lien avec la maison de son père. Le Juif garde constamment à l'esprit qu'il est dans une situation pouvant lui faire oublier la maison de son père, et grâce à cela, il ne l'oublie pas ! Seconde méthode : agir dans l'obscurité de l'exil, au point que le souvenir de la maison de son père n'est plus vraiment présent – et là-bas, dans l'exil, il fournit un effort pour éclairer l'obscurité de l'exil avec la lumière de la Sainteté, au point que cela lui procure une élévation.</p>	<p>Deux méthodes pour subsister dans cet exil : (A) se préserver de l'entourage ; (B) éclairer l'obscurité de cet exil.</p>

C'est pourquoi *Efraïm* finira par être « plus grand » que Menaché

5

לקוטי שיחות: תכליתה של הירידה למצרים, ותכליתה של גלות בכלל, היא: ירידה צרף עליה, התעלות (הפרני) לדרגה הגבוהה מן הדרגה שבה היו לפני הירידה. מצד שני, מנשה הוא הבכור, כיון שב"לדה" ובעבודה לגלוי ובמעשה - יש תחלה לראש ולהבטיח את אי-השפעת חשך הגלות, על ידי זכירה תמידית והתקשרות עם "בית אבי".

Le but de la descente en exil est l'élévation. *Efraïm* (l'innovation) dépasse donc *Menaché* (la nostalgie).

Likouté Si'hot : L'objectif de la descente en Egypte et, plus généralement, en exil - est l'ascension (« la fructification ») qui fait suite à la descente et qui conduit à une situation plus haute qu'auparavant. Cependant, *Menaché* reste l'aîné, car dans la « naissance » du service divin concret, il faut d'abord s'assurer que l'on n'est pas victime de l'obscurité de l'exil - en se rappelant constamment et restant attaché à la maison de son père.

Approfondissement : Trois niveaux dans l'élévation d'un Juif, en exil

6

לקוטי שיחות: (א) הירידה לגלות מוציאה לפועל את תקף הנשמה, שלא להיות משפיע מחשך הגלות. (ב) על ידי ירידה גדולה מתגלה כוחה העמק יותר של הנשמה, שאין לו כל הגבלות. ולכן, בכוחו להשפיע על סביבתו, עד להפיכת חשך הגלות לאור. (ג) על ידי הפיכת חשך הגלות לאור מתהווה בנשמה יתרון שאיננו נמצא בה מצד עצמה.

Trois niveaux dans l'élévation d'un Juif, en exil. 'Menaché' = la puissance de l'âme de Yossef, se souvant de la maison de son père. *Efraïm* : la lumière venant de l'obscurité.

Likouté Si'hot : (A) La descente en exil met en éveil la détermination de l'âme, afin de ne pas s'affecter de l'obscurité de l'exil. (B) Par la grande chute de l'exil s'éveille la profondeur de l'âme, n'ayant pas de limites, au point que le Juif peut même influencer son entourage et transformer l'exil en lumière. (C) En transformant l'obscurité de l'exil en lumière, on fait acquérir à l'âme une qualité qu'elle ne pouvait posséder par elle-même.

MENACHE ET EFRAÏM EXPRIMENT DEUX FACONS D'APPLIQUER LE TRAVAIL DE YOSSEF

לקוטי שיחות: "מנשה": מורה על חזק הזכרון של "בית אבי", התגלות תוקפה של הנשמה ביוסף באמצעות עבודתו במצרים. "אפרים" - מורה על יתרון האור הנוצר "מן החשך" עצמו... ולפיכך נעלה אפרים ממנשה.

Likouté Si'hot : 'Menaché' : renforcer le souvenir de la maison de son père, éveiller la puissance de l'âme de Yossef par le travail en Egypte. 'Efraïm' : Supériorité de la lumière créée de l'obscurité même. *Efraïm* dépasse donc *Menaché*.

C'est pourquoi Ya'akov déclare qu'*Efraïm* et *Menaché* « sont les miens »...

7

ויחי מח, ה: שני בנים הנולדים לך בארץ מצרים, עד באי אליך מצרימה, לי הם. אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. **Vaye'hi 45, 5 :** Tes deux fils, qui te sont nés au pays d'Égypte avant que je vinsse auprès de toi en Égypte, sont les miens ; *Efraïm* et *Menaché* seront à moi comme Reouven et Chimon.

Ya'akov déclare qu'*Efraïm* et *Menaché* « sont les miens », car ils expriment la perfection de son travail.

לקוטי שיחות: כיון שהם נולדו במצרים, וגדלו בסביבה שבה לא נמצא יעקב, ולמרות זאת הם התנהגו כנכדי יעקב, על ידי כך "לי הם" - דוקא בהם מתבטאת שלמותו האמתית של יעקב, (שעליו נאמר "מטתו שלמה").

Likouté Si'hot : Etant donné qu'ils sont nés en Egypte et qu'ils furent éduqués dans un entourage où Ya'akov ne se trouve pas - et pourtant, ils se comportent comme les « petits-fils de Ya'akov », c'est précisément ainsi qu'ils sont « les miens » (à Ya'akov) - c'est précisément par eux que s'exprime la perfection absolue de Ya'akov.

La perfection du travail de Ya'akov s'exprime chez *Efraïm* et *Menaché* !

8

ע"פ זוהר ח"ב קעה, ב: יעקב הוא מדת האמת - "מברית מן הקצה אל הקצה".

Zohar II 175b : Ya'akov correspond à l'attribut de Vérité, qui « traverse de part en part ».

לקוטי שיחות: אצל יוסף, גם כאשר הוא יורד ל"מצרים" עדין מאירה בגלוי מדרגתו של יעקב, האצילות. ולכן, אין מקום, מלכתחלה, להשפעת העולם וההסתור של מצרים עליו, ואדרבה - הוא שולט על מצרים. שלמותו של יעקב, מתהווה דוקא באמצעות "שני בנים הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה" - במקום בו איננו נמצא יעקב.

Efraïm et *Menaché* sont nés et éduqués en Egypte : ils expriment la « Vérité » de Ya'akov, qui « traverse de part en part ».

Likouté Si'hot : Chez Yossef, même lorsqu'il descend en Egypte, le niveau de son père Ya'akov ('*Atsilout*') éclaire toujours en lui. L'obscurité de l'Egypte n'a donc aucun impact sur lui ; au contraire, il domine l'Egypte. La perfection de Ya'akov est atteinte par les enfants nés avant qu'il ne vienne en Egypte, alors qu'il n'est pas là !

Enseignement : Chaque Juif doit cumuler ces deux formes de service divin

9

לקוטי שיחות: לכל לראש צריך יהודי לאחל לעצמו ולהשתוקק להמצא ב"בית אבי" - במצב הנעלה מגלות... להתמסר לחלוטין לענייני קדשה, תורה ועבודה. אך מצד שני יש לדעת, שכל עוד נמצא בשליחותו בגלות, אסור לו להסתפק בעבודתו של מנשה, לראש לך שרק הוא לא ישפח את "בית אבי", ולא ישפיע מן הסביבה. עבודה זו היא הכנה לתכלית, הצורות המצב של "הפרני אלקים בארץ עניי" - הארת חשך הגלות עד ש"לילה כיום יאיר".

Chaque Juif doit cumuler deux sentiments : la nostalgie de quitter l'exil ainsi que la volonté d'innover - afin de transformer l'exil en lumière !

Likouté Si'hot : Tout d'abord, un Juif doit souhaiter, avec impatience, se trouver dans la maison de son père, dans une situation dépassant l'exil, afin de se consacrer pleinement à la sainteté, à la Torah et au service divin. Cependant, il doit savoir que, tant qu'il assume sa mission en exil, il ne peut pas se contenter de la situation de *Menaché*, se limiter au fait que lui-même n'oublie pas la maison de son père et qu'il ne soit pas influencé de son environnement. Ceci n'est qu'une préparation à l'objectif : la fructification et transformation de l'obscurité de l'exil en lumière !